

# T. C.

## Temsilciler Meclisi

# TUTANAK DERGİSİ

On dördüncü Birleşim

6 . II . 1961 Pazartesi

### İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	188	6. — Sorular ve cevaplar	190
2. — Gelen kâğıtlar	188	a) Sözlü sorular ve cevapları	190
3. — Yoklama	189	1. — Doğukan Suphi'nin, ziraat işleri-	
4. — Andıçme	189	nin memleket bünyesine uygun bir şe-	
1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Başman		kilde plânlanıp programlaştırılması için	
Avni'nin andıçmesi	189	okumuş ziraatçi yetiştirilmesi konusunda	
5. — Başkanlığın Genel Kurula su-		bir çalışma mevcud olup olmadığına dair	
nuşları	189	sorusuna Tarım Bakanı Tosun Osman'ın	
1. — İmar ve İskân Bakanlığında		sözlü cevabı (6/9)	190:192
çekilen Yavuz Fehmi'nin çekilmesinin ka-		2. — Yücebilgin Yusuf Ziya'nın, âmme	
bul edildiğine dair Devlet Başkanlığı tez-		menfaati vasfını haiz olmıyan Devlet	
keresi (3/21)	189	İktisadi İşletmelerinin rasyonel şekilde	
2. — Temsilciler Meclisi Üyesi Güley		işletilebilmeleri için ne gibi tedbirler dü-	
Ferda'nın Millî Savunma Komisyonu üye-		şünüldüğüne dair sorusuna Ticaret Ba-	
liğinden çekildiğine dair önergesi (4/2)	189	kkanı Baydur Mehmet ve Sanayi Bakanı	
3. — Seçim Komisyonu çalışmalarının		Kocatopçu Şahap'ın sözlü cevapları (6/10)	192:
son safhasına dair işler Komisyon Baş-			196
kanlığı tezkeresi (3/22)	189	3. — Yücebilgin Yusuf Ziya'nın, mem-	
4. — Temsilciler Meclisi üyeleri Okyay		leketimizde işsizlik mevcud olup olmadı-	
Abdülkadir ve O'kan Zekâi'nin, Başkan-		ğına, varsa önlemek maksadiyle ne gibi	
vekili Senil İbrahim'e, geçirmiş olduğu		tedbirler düşünüldüğüne dair sorusuna	
ameliyat sebebiyle, Meclis adına geçmiş		Çalışma Bakanı Tahtakılıç Ahmet'in	
olsun denilmesine dair takriri	189	sözlü cevabı (6/11)	196:199

## 1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

### *Birinci Oturum*

Engin Şerafettin Yaşar'a izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi okundu ve kabul edildi.

Kurucu Meclis Bütçe Komisyonunda, İktisadi Devlet Teşekküllerinin yatırımlarını ve bünyelerini incelemek üzere, bir alt komisyon kurulması hakkındaki Komisyon Başkanlığı tezkeresi okundu.

Bütçe Komisyonu Alt Komisyonu, Kurucu Meclisin Hesaplarını İnceleme ve Dilekçe komisyonları seçimleri için verilen oylar toplandı.

Birleşime ara verildi.

### *İkinci Oturum*

Komisyonlara üye seçimi için verilen oyların sonucunu bildiren Tasnif kurulları raporları okundu.

6 . II . 1961 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan  
Başkanvekili  
Akadlı Lütfi

Kâtip  
Ekşi Oktay

Kâtip  
Kitapçı Şahap

## Sorular

### *Sözlü sorular*

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi İpsiroğlu Abdullah'ın, Tarım Kredi kooperatiflerinde vazifeli memur ve hizmetlilerin maaş durumlarının ayarlanması ve bu kooperatiflerin Ziraat Bankasına ödiyeceği faizden doğan zararın karşılanması mevzuunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/12)

2. — Temsilciler Meclisi Üyesi Baltacıoğlu Zeki'nin, siyasi partilerin faaliyetleriyle ilgili tebliğlere ve yeni kurulacak partilere dair sözlü soru önergesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/13)

## 2. — GELEN KÂĞITLAR

### *Tasarılar*

1. — Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkında kanun tasarısı (1/32) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonu).

2. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1960 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/33) (Maliye Komisyonu ile Ku-

rucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonu)

3. — Çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkındaki 7244 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair kanun tasarısı (1/34) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonu).



## BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Akadlı Lâtfi

KÂTİPLER : Coşgun Alev, Çini Rifat

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

### 3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yüksek kararımız veçhile evvelâ yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

### 4. — ANDIÇME

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Başman Avni'nin andiçmesi*

BAŞKAN — Rahatsızlığı dolayısıyla şimdiye kadar gelememiş ve bugün ilk defa Mec-

lisimize iltihak etmiş bulunan üyemiz Sayın Avni Başman yemin edeceklerdir.

(Temsilciler Meclisi üyesi Başman Avni kürsüye gelerek andiçti.) (Alkışlar)

### 5. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Bâzi tezkereler vardır, okunup yüce kurulunuzun bilgilerine sunulacaktır.

1. — *İmar ve İskân Bakanlığından çekilen Yavuz Fehmi'nin, çekilmesinin kabul edildiğine dair Devlette Başkanlığı tezkeresi (3/21)*

Millî Birlik Komitesi Başkanlığına İmar ve İskân Bakanlığından istifa eden Prof. Fehmi Yavuz'un istifası kabul edilmiştir.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgi edinilmiştir.

2. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Güley Ferda'nın Millî Savunma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi (4/2)*

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına Millî Savunma Komisyonundan istifa ediyorum. Yüce Bilgilerinize saygı ile arz ederim.

2. 2. 1961

Güley Ferda

3. — *Seçim Komisyonu çalışmalarının son safhasına dair işbu komisyon başkanlığı tezkeresi (3/22)*

Temsilciler Meclisi Başkanlığı Yüksek Katına Komisyonumuz, Seçim Kanunu üzerindeki çalışmalarının son safhasına erişmiş bulunmaktadır.

Hafta sonuna kadar, tasarı üzerindeki son müzakereler bitmiş olacaktır.

Üstün saygılarımla arz ederim.

Seçim Kanunu Komisyonu

Başkanı

Şefik İnan

(Alkışlar.)

4. — *Temsilciler Meclisi üyeleri Okyay Abdülkadir ve O'Kan Zekâi'nin, Başkanvekili Senil İbrahim'e, geçirmiş olduğu ameliyat sebebiyle, Meclis adına geçmiş olsun denilmesine dair tavreri*

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına Başkanyekili İbrahim Senil'in geçirmiş olduğu ameliyat sebebiyle kendisine Meclis namına geçmiş olsun demek üzere üç kişilik bir kurulun seçilmesini arz ve teklif ederiz.

Abdülkadir Okyay

Zekâi O'Kan

BAŞKAN — Bu tezkerayı Riyasete havale ederseniz, Riyaset icabını yapar

## 6. — SORULAR VE CEVAPLAR

a) Sözlü sorular ve cevapları

1. — *Doğukan Suphi'nin, ziraat işlerinin memleket bünyesine uygun bir şekilde plânlanıp programlaştırılması için okumuş ziraatçi yetiştirilmesi konusunda bir çalışma mevcud olup olmadığına dair sorusuna Tarım Bakanı Tosun Osman'ın sözlü cevabı (6/9)*

BAŞKAN — Soru sahibi Doğukan Suphi burada, Bakan burada. Soruyu okutuyorum :

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın İctüzük hükümlerine göre, Tarım Bakanınca, Mecliste sözlü olarak cevaplandırılmasına müsaade ve tavassutunuzu istirham ederim.

1. Ziraatimizin Tarım Bakanlığı kanaliyle olan çalışmalarının gereği gibi yürütülmesi için mevcut okumuş (Ziraat tahsili görmüş) elemanlar kâfi gelmekte midir?

2. Okumuş ziraatçi yetiştirilmesi için bugün tatbik edilen usul ve nizamı, Tarım Bakanlığı kâfi görmekte midir?

3. Ziraat işlerimizin memleket bünyesine uygun, millet iktisadı içindeki yeriyle tertip, tanzim ve plânlanıp programlandırılması için okumuş ziraatçi yetiştirilmesi konusunda, Tarım Bakanlığının, istikbalini de dikkate alır bir çalışması, bir hazırlığı var mıdır? Varsa bu hazırlığın esasları nelerdir?

Teşekkürlerimale.

BAŞKAN — Tarım Bakanı Osman Tosun, buyurun.

TARIM BAKANI TOSUN OSMAN — Muhterem arkadaşlarım, soruların cevaplandırılmasına geçmeden önce, ziraatimizin ön plânda yer alan meselelerinden birini, Yüksek Huzurlarınıza getirdiği ve bana da bu hususta açıklamada bulunmak imkânını bahşettiği için sayın Suphi Doğukan'a teşekkür ederim.

Soruları kısaca cevaplandırmaya çalışacağım.

1. Ziraatimizin, Tarım Bakanlığı kanaliyle olan çalışmalarının gereği gibi yürütülmesi için, okumuş eleman miktarı bugün için kâfi değildir. Çünkü bugün 4 500 yüksek ziraat mühendisine ve 3 500 ziraat teknisiyenine ihtiyaç

olduğu halde halen elde 1 100 yüksek ziraat mühendisi ve 2 050 ziraat teknisiyeni vardır.

2. Okumuş ziraatçi yetiştirmek için bugün tatbik edilen usul ve nizamların, öğretim ve eğitim metodları bakımından geliştirilmesi ziraatçilerin gerek çiftçilerimize yeni metodları öğretme yönünden, gerekse çiftçi problemlerini yerinde ve zamanında kavrayıp çözmeye yönünden daha başarılı bir hale getirilmeleri gerekmektedir.

3. Sayın Doğukan'ın (Ziraat işçilerimizin memleket bünyesine uygun, millet iktisadı içindeki yeri ile, tertip, tanzim ve plânlanıp programlaştırılması için okumuş ziraatçi yetiştirilmesi hususunda, Tarım Bakanlığının, istikbali de dikkate alır bir çalışması, bir hazırlığı var mıdır? Varsa bu hazırlığın esasları nelerdir?) şeklindeki sorusuna gelince : Bugün memleketimizde istihsal noksanlığının bulunduğu ve memleket topraklarının verimini artırmak, dolayısıyla de günlük ekmeğimiz için dışarıya muhtaç kalmamak zorunda olduğumuz herkesçe bilinen bir gerçek. Durum böyle olunca, topraklarımızın bereketini artırmak, bilgili iş görmek ve bugün bir dönümden aldığımız ortalama mahsul miktarını, ilk hamlede 1,5 - 2 misline ulaştırmak zaruretiyle karşı karşıya bulunuyoruz demektir. Bizi bu başarıya ulaştıracak en kestirme yol, Sayın Doğukan arkadaşımızın da işaret ettiği gibi, ziraat bilgisinin memleket ölçüsünde yayılmasıdır.

Tarım Bakanlığı meseleyi şu yönlerden ele almış bulunmaktadır : Hiç değilse her köy için birkaç önder çiftçi yetiştirmek suretiyle çiftçi halkımızın yeni bilgilerle teçhizi.

Bu hususta iki yoldan tatbikata geçmiş bulunuyoruz :

1. Her sene orduya alınan 200 - 250 bin civarındaki genç askerleri eğitim merkezlerinde zirai öğretim ve eğitime tâbi tutmak.

Askerlere verdiğimiz bu zirai kurs ve derslerde daha ziyade memleketin zirai dertleri açıklanmakta ve istihsali artırmak için gerekli yeni yolların esasları gösterilmektedir.

2. Altı ay süreli 11 aded yaz eğitim merkezi ile, dört ay süreli 24 aded kış eğitim merkezlerine askerliğini yapmış ve 20 - 30 yaş arasında, okur - yazar olmak şartıyla bir köyden en

çok beş kişi alınarak her sene on bin kadar genç çiftçi, yaptırarak öğretim metotları ile yetiştirilecek ve bu suretle de her sene en az 2 bin köyümüze, yeni metotları öğrenmiş beşer aded usta, önder çiftçi kazandırılmış olacaktır.

Çiftçi çocuklarının (oğlan ve kız) eğitimi : Bu hususta da 2 program tatbik edilmektedir .

1. Mevcut 3 bölge ziraat okulu ile, 6 adet teknik ziraat okulunun sayısı 5 yıl içinde 29 a çıkarılacaktır. Yeni açılacak 20 okuldan 3 ü 1961 de, Doğu illerimizde kurulmuş olacaktır.

2. Çiftçi çocuklarının, bilfiil tatbikat projeleri almak suretiyle, okul dışı eğitimleri için yürütülen (4 K) çalışmalarımız halen 11 bini aşan üye sayısı ile, eğitim programlarımızın mühim ünitelerinden birini teşkil etmektedir. 5 senelik programına göre bu faaliyetin sahası genişletilecek ve üye sayısı 50 bine çıkarılacaktır.

Çiftçi kadınların eğitimi :

Bu faaliyete halen mevcut 3 milyon çiftçi ailesinden ancak 30 bini katılabilir. Bu miktar beş sene sonra 300 bine çıkarılacaktır.

Ziraat bilgisinin köye ulaştırılması mevzuunda Millî Eğitim Bakanı arkadaşım ile iş birliği yaparak köy öğretmenlerinden faydalanmayı düşünmüş bulunuyoruz. Bunun için Ankara'da açacağımız yetiştirme merkezinde köy öğretmenlerimizi üç ay süreli ziraat kurslarına tâbi tutarak bu kurslarda başarı gösteren köy okulu öğretmenlerine Tarım Bakanlığı bütçesinden ayda 100 lira civarında bir ek ödenek vermek suretiyle okul dışı zamanlarda köyün ziraat öğretmeni olarak çalışmalarını temin edilecektir. Bu husustaki kanun teklifi, Kurucu Meclise sevk edilmiştir.

Buraya kadar söylemiş olduğum hususların tahakkuk ve başarı derecesi, herşeyden önce, yeterli kadar fakülte mezununun bulunmasına ve araştırma müesseselerinin geliştirilmesine bağlıdır.

Araştırma müesseseleri yönünden memleketi Ege, Orta - Anadolu, Marmara ve Trakya, Karadeniz, Akdeniz, Doğu ve Güney - Doğu olarak 7 bölge araştırma merkezi ile teçhiz etmeyi ve her bölgede bir Ziraat Fakültesinin kurulmasına yardım etmeye ve bu fakülteler için gerekli elemanları yetiştirmeyi lüzumlu buluyoruz.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Doğukan Suphi.

DOĞUKAN SUPHİ — Tarım Bakanına sorduğum, üç sorunun sorulmasının sebebi memle-

ket ziraatinin bugünlerde daha şümüllü ve daha kıymetli bir halde ele alınmasının doğru ve faydalı olduğunu görmemden ileri gelmiştir.

Arkadaşım Tosun'u dinledim, kendisinin okumuş ziraatçi mevzuunda söylediklerini not ettim. Kendileri okumuş ziraatçilerin kâfi olmadıklarını beyan ettiler. Eğer yanlış anlamadımsa bu mevzuda, yani Tarım Bakanlığının bugün işleri tedvire memur okumuş ziraatçi elemanlarının, ziraat mühendislerinin, orta ziraat ve teknik ziraat mezunlarının kâfi olmadığını beyan ettiler ve bunların yetiştirilmesi için de çalıştıklarını söylediler. Sözlerime sondan yukarıya doğru başlamak suretiyle konuşacağım.

Çünkü, bütün arzu ettiklerimizin vukubulması için, kâfi miktarda Ziraat Fakültesi mezunu yetiştirilmesi lâzımgeldiğine işaret ettiler.

Arkadaşlar, ziraat için bugün 3 derece tahsil müessesesi vardır. Birisi; Teknik Tarım okulları, Buralara, ilkokullardan yetişen gençler alınıyor. Bunlar 6 tanedir. 3 tanesi İstanbul'da ve Bursa'dadır.

Bir de Orta Teknik Ziraat teknisiyeni yetiştiren okullar vardır. Ayrıca, İzmir Üniversitesinin içinde bu okullardan kurulacaktı, fakat kurulamadı.

Türkiye ziraatinin bugün ve yarın gereği gibi ele alınması için evvelâ ziraat tahsiline lâzımgelen önemin verilmesinde Sayın Vekille hemfikiriz. Ancak vekil arkadaşım mevcud olanlar hakkında bir şey söylemeden onların iyi çalıştığına, vazifelerini yaptığına kaani olduğu için yenilerinin nasıl olması lâzımgeldiği hususunda izahat verdi. Her ne kadar muhtar üniversite içine Ziraat Bakanlığının doğrudan bir tesiri olmayacağı gibi bir husus düşünülürse de burada okuyan talebelerin aşağı - yukarı çoğunluğu bakanlıktan aldığı burslarla okurlar. Yani bunların velileri Tarım Bakanlığıdır. Vekil buradaki elemanları alıyor, kendi işlerinde kullanıyor. Bunların iyi bir şekilde yetiştirilmesi konusunda kendisinden bir şey duymamakla beraber ben temennilerimi kendilerine bir rica mahiyetinde arz etmek isterim.

Bugün Veteriner ve Ziraat fakültelerinde tatbikat, yersizlik ve aletsizlikten kâfi miktarda yapılamamaktadır. Gerek alât ve gerekse yer noktasından eksiklerin tamamlanmasını Tarım Bakanından rica ederim. Yine Ziraat Fakültesinin talimatına göre talebelerin dört senede en

az üç ay tatbikat görmeleri lâzımgelir. Benim talebeliğimde ise bir sene bile az geliyordu. Ben bu husus üzerinde durdum, bunun sonradan üç aya inmiş olduğunu öğrendim. Üniversitede yapmış olduğum temas neticesinde müesseselerde yapılmakta olan üç aylık tatbikatın ise müdürün gözüne görünmek kabilinden yürüldüğünü öğrendim. Bu sebeple yapılan işler yarım kalmış vaziyettedir. Halbuki ziraat, yeni sahalara, yeni metotlar ve bilhassa pratik çalışmak ve pratiği kazanmak lâzımgelen bir yerdir. Bu sahalarda çuvalı taşımayı, çalışma aranda bozulan yeri tesbit etmeyi memleket-te ağaç dikmeyi pratik olarak görmesi lâzımdır.

Tarım Bakanı arkadaşımın bu üç ayı hiç olmazsa altı aya çıkarmasını ve bu müesseselerde yapılan tatbikatta, bunların yetiştirilmesi için, gerekli alâkayı göstermelerini istirham ediyorum.

Tatbikat yaptırılan üniversiteler de birtakım kollara ayrılmıştır. Her tahsil kolunun bilhassa dikkate alınması lâzımdır. Umumi ziraat tahsil eden bir arkadaşla, makina tahsili yapan bir arkadaş aynı yerde çalıştırılmamalıdır. Bunu istirham ediyorum.

Orta ve Teknik Tarım okullarında staj ve tatbikat işlerine daha ziyade önem verilmelidir. Bu çeşit çalışmaların bir disiplin altına alınmasının lüzumlu olduğuna kaaniyim.

Talebe yetiştirilmesi bakımından, doğrudan doğruya bir alâkası yok ama, bir noktaya daha işaret etmek istiyorum.

Tarım Bakanlığının burs vererek okuttuğu talebelerle Tarım Bakanlığının çeşitli teşekkülleri arasında, bir ahenk yoktur. Kimisine nakit olarak 175 lira, kimisine 200 lira verilmektedir. Şeker Şirketi ve Toprak Mahsulleri Ofisini de Tarım Bakanlığı içinde telâkki ederek bu konuşmayı yapıyorum. Gerekir ki, bütün bunların hepsi bir ahenkle yürütülsün ve talebenin geçim endişesi izale edilsin ki, böylece derslerine ve tatbikata lüzumlu olan yakın alâkayı versinler. Bunun için Tarım Bakanlığı her halde bir şey düşünmüştür de arkadaşım belki burada zikretmeye lüzum görmemiş olabilirler. Onu da lütfederlerse o kısımlar hakkında da bâzi şeyler arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Tarım Bakanı.

TOSUN OSMAN (Tarım Bakanı) — Efendim, Doğukan arkadaşımızın bilhassa Ziraat Fa-

kültesi öğrencilerinin yetiştirilmesi hususunda izhar ettikleri temennilere burada dokunacak değilim. Çünkü üniversiteler kendi işlerini kendileri ayarlar. Bendeniz nihayet Tarım Bakanım. Fakat bizim bursiyerimiz olarak okuyan Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültesi öğrencilerinin en iyi şekilde yetişmeleri için elimizden geleni yapmaktayız. Bilhassa orta tahsil veya teknik öğretim gören talebelerin pratik bakımdan da, daha iyi bir hale getirilmeleri hususunda bundan üç ay önce umumi bir teftiş yapılmış ve nihayet kongreler yapılmış ve bugünün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde çalışmalar meydana getirilmiş bulunmaktadır.

Bu husustaki mâruzatım bundan ibarettir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sual cevaplandırılmıştır. Gündemin ikinci maddesine geçiyoruz.

2. — *Yücebilgin Yusuf Ziya'nın, âmme menfaati vasfını haiz olmıyan Devlet İktisadi İşletmelerinin rasyonel şekilde işletilebilmeleri için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sorusuna Ticaret Bakanı Baydur Mehmet ve Sanayi Bakanı Kocatopçu Şahap'ın sözlü cevapları (6/10)*

BAŞKAN — Soru sahibi ve Sanayi ve Ticaret bakanları burada. Suali okutuyorum.

Temnilciler Meclisi Riyasetine

Âmme menfaati vasfını haiz olmıyan Devlet İktisadi İşletmeleri veya Miks İktisadi İşletmeleri arasında Devlet Hazinesine yük teşkil edecek yahut emisyon kapılarını zorlayacak iktisadi işletmeler var mıdır? Varsa hangileridir?

Bu müesseselerin rasyonel şekilde işletilebilmeleri için ne gibi tedbirler ittihazı düşünülmektedir? Alâkalı Bakan arkadaşımın sözlü olarak cevap vermesini saygı ile rica ederim.

Doktor Yusuf Ziya Yücebilgin

Not :

Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarına

BAŞKAN — Ticaret Bakanı.

TİCARET BAKANI BAYDUR MEHMET — Muhterem arkadaşlarım, sayın Yücebilgin'in sorusunun bir fıkrasında Bakanlığımıza tevcih edilen bir suali vardır. Bunda, (Devlet Hazinesine yük teşkil edecek, yahut emisyon kapılarını zorlayacak İktisadi İşletmeler var mıdır?) buyuruluyor.

Derhal cevap vereyim ki, böyle işletmeler vardır ve bunların açıklarının izalesi, iktisadi hayatımızın sıhhatli şekilde yürütülmesi için zaruridir.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin bu açıkları hakkında, Bakanlığımıza taallük eden izahatı vermeden evvel, bu açıkların sebeplerini kısaca izah edeyim ve bu sebeplerin bertaraf edilmesi için Hükümetçe ne gibi tedbir derpiş edildiğini de bu vesileyle izah edeyim.

İktisadi Devlet Teşekküllerimizin bilhassa soru sahibi arkadaşımızın tevcih ettikleri sualde mündemiç şekilde yani emisyonu da zorlayacak şekilde açıkları üç sebepten neşet etmektedir:

Bunlardan birincisi; bu nevi teşebbüslerin yatırım faaliyetlerinden doğmaktadır. Şimdiye kadar İktisadi Devlet Teşekküllerimizin yatırımları, hepimizce malumdur ki, sıhhatli olmayan kaynaklardan emisyon yoluyla veyahut karşılıkları bütçe içi veya dışı olmayan kaynaklardan sağlanmak suretiyle yürütülmüştür. Bu gayritabî finansman şeklinin muhtelif sebepleri vardır. evvel emirde İktisadi Devlet Teşekküllerimizin yatırımlarının programsız bir şekilde yürütülmesi bunda büyük ölçüde âmil olmuştur.

Saniyen birtakım siyasi mülâhazalar bu gibi teşekküllerin maliyetlerinin tâyininde müessir olmuş ve bu sebeple yatırımların dahi mesnetsiz ve yolunu değiştirmesine yol açmış, bittabi gayrisıhhi emisyonlara sebebiyet vermiştir. Bir de sosyal mülâhazalar geçmişte nazarı itibara alınmıştır. 23 numaralı kanunla İktisadi Devlet Teşekkülleri yatırım faaliyetlerinin dürüst bir şekilde yapılması için bâzı esaslar vâz'etmiştir ve bu kanun icabı olarak muhtelif bakanlıklar müsteşarlarından mürekkep bir komite teşekkül etmiştir. Bu komite takriben bundan dört ay kadar evvel mesaisini tamamlamış ve İktisadi Devlet Teşekkülleri yatırımlarının bir kısmının devamına karar, diğer bir kısmını talik etmiş ve diğer bir kısmının da tamamen verimsiz ve lüzumsuz görünenlerini iptal etmiştir.

Binaenaleyh, yatırımların emisyona yol açmayacak şekilde yürütülmesi için Hükümetiniz süratle bir karara varmış ve bu kararın icaplarını yerine getirmiştir. Bundan böyle İktisadi Devlet Teşekkülleri yatırımlarının bu

tesbit edilmiş esaslar dairesinde ve munhasıran karşılıkları temin edilmiş bulunan finansman kaynaklarından yapılacaktır.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin açık verecek faaliyette bulunmalarının ikinci sebebini kuruluş faaliyetlerindeki sakatlıklarda aramak lâzımgelir. Bir kere kadrolar genişletilmiş veya muayyen kadroların icabeden şekilde istimal edilmemesi gibi sebeplerin neşet etmektedir.

Bu hususta Hükümet 6 Aralık 1960 gün ve 154 sayılı Kanunun 17. nci maddesine göre, bunların reorganizasyonu cihetine gidilmiştir. Başbakanlık Yüksek Murakabe Heyeti Başkanının başkanlığında bir komisyon, bu teşekküllerin reorganizasyonu mevzuunu ele almış ve icabında ecebî mütehassıslardan da istifade etmek suretiyle bu işlerin bir an evvel düzene konulması tedbirlerini araştırma yoluna gidilmiştir. Kanunun derpiş ettiğine göre bu çalışmaların sonu en geç Mayıs ortalarında alınacak, ondan sonra komisyonun tavsiye eylediği veçhile, icabettiği takdirde, idari ve ayrıca yine lüzum görülürse gereken mevzuatın metinleri hazırlanacak ve Meclisinize arz edilecektir.

İktisadi Devlet Teşekkülleri açıklarına sebeb olan en mühim âmillerden birisi de bunların fiyat politikaları ve bilhassa Hükümet tarafından empoze edilmiş olan, Hükümet tarafından tesbit edilmiş olan birtakım fiyatlarla faaliyetlerini idame etmek zorunda kalmış olmalarıdır. Bu meyanda Toprak Ofisin buğday politikasını, Et - Balık Kurumunun et politikasını zikredebilirim. Her halde Sanayi Bakanı arkadaşımız kendi sahasına giren hususlarda daha başka misaller zikredecektir.

Arkadaşlar, söylemeye lüzum yoktur; Toprak Ofisi muayyen bir fiyatla buğday mubayaa ettiği zaman bunu kendisine malolan fiyattan daha düşük bir fiyatla satması kendisine Hükümetçe emredilirse kendisine o şekilde bir emir verilmişse bu muameleden bittabi bir zarara düşer olmaktadır. Temenni olunur ki Hükümetin alacağı tedbirlerle bu gibi zararlı operasyonlar ve faaliyetlere de bir son vermek imkânı bulunabilsin. Bu mevzularda ciddi tetkikler yapılmaktadır. Pek kısa zamanda sonuçlarının alınacağını tahmin ettiğim bu tetkiklerin neticesinde alınması lâzımgelen tedbirleri de Yüksek Huzurunuzda ayrıca arz edeceğiz.

Arkadaşımın sualinin ikinci kısmında bu müesseselerin hangileri olduğu soruluyor. Ben kendi bakanlığımıza taallük eden müesseseleri tadadedyim :

Bugün Ticaret Bakanlığımıza bağlı olarak zarar etmek suretiyle ve dolayısıyla emisyonu tazyik etmek suretiyle faaliyette bulunan iki müessese vardır. Bunlardan birisi, demin de arz ettiğim gibi, Toprak Mahsulleri Ofisidir. Diğeri ise Et ve Balık Kurumudur.

Toprak Mahsulleri Ofisinin kanuni icabı Hazine avansları ve tahvil çıkarması suretiyle şimdiye kadarki müterakim borçları 1 milyar 349 milyon liraya baliğ olmuştur. Bu da en son istar edilen kanun ile konsolide edilmiştir.

Et ve Balık Kurumunun itibari sermayesi 40 milyon liradır. Fakat, bu sermaye ile yürütülmesine imkân olmayacak kadar faaliyetleri genişletmiştir. Buna ilâveten Et ve Balık Kurumuna zaman zaman, muhtelif sebeplerle müdahale satışları yaptırılmıştır. Bu suretle Et ve Balık Kurumu büyük zararlara dâçar olmuştur.

Kurumun müterakim zararlarının yekûnu, 850 milyon liradır. Bu aybaşı itibariyle bunun içinde münhasıran satıştan mütevellit zararları 289 milyon liraya baliğ olmaktadır. 850 milyon liralık zararın içinde bünyevi ve ayrıca yatırım zararları da mevcuttur. Ticaret Bakanlığımıza bağlı Petrol Ofis tamamen ticari, âmme müessesesi olmakla beraber - şekilde muamele gördüğü için bir zarar mevzuubahis değildir. Ziraat Bankamızın bugüne kadar bu gibi faaliyetlerden tevakkî eylemesi dolayısıyla zarar etmediğini memnuniyetle ifade edebilirim. Bu mevzudaki mâruzatım bundan ibarettir.

**BÂŞKAN — Sanayi Vekili.**

**SANAYİ BAKANI KOCATOPÇU ŞAHAP —** Sayın üyeniz Yusuf Ziya Yücebilgin tarafından tevcih buyurulan soruun umumi veçhesine Ticaret Bakanı arkadaşımız etrafiyle cevap vermiş olduğu için bunların tekrarından iktinabedeceğim.

Evvêlâ şunu arz edeyim ki, Sanayi Bakanlığımıza bağlı 9 ana teşekkülün 15 tane munzam küçük kurulu mevcuttur. 1959 yılında 9 ana müesseseden yalnız Türkiye Kömür İşletmeleri 26 milyon liralık bir zarar görmüş, diğeri 390 milyon liralık bir kâr yapmışlardır. Ancak bu karara rağmen maalesef bütçemizdeki açıkların yine büyük bir kısmı İktisadi Devlet Teşekküllerinden

gelmiştir. Bunun en mühim sebebi, bâzı İktisadi Devlet Teşekkülleri müesseselerinin (ki, başta Kömür İşletmeleri geliyor) eski senelerden müdevver fiyat politikası ve biriken zararların bugünkü fiyatlara yüklenmesi, bundan daha mühim olarak bilhassa son senelerde girişilmiş olan hesapsız yatırımların bir tecellisidir.

Halen Sanayi Bakanlığının elinde bulunan 290 yatırım projesinin bitirilmesi 7 milyar liranın harcanması gibi bir lüzum arz etmektedir.

Her geçen gün, bu yatırımlar bir gün bitirilsede dahi, memleket iktisadiyatında menfi neticeler doğurmasına âmil olmaktadır.

Bu bakımdan, zamansız, ölçüsüz, siyasi mülahazalarla, yanlış yerde ve hesapsız kurulmuş olan işletmelerin zararları, daha uzun müddet omuzlarımızda duracaktır.

Ancak, normal işletme zararları ile yatırım zararlarının birbirinden ayrılmasında bilhassa zaruret görmekteyiz.

Alınması gerekli tedbirlerin başında, her şeyden önce, işletme faaliyetlerinde, elden geldiği kadar tasarrufa riayet ederek çalışmaların inkişaf ettirilmesi gelmektedir.

Bundan sonra produktivite esaslarını şiar telâkki ederek maliyetlerde, ham madde, malzeme, işçilik, personel ve sosyal masraflarda âzami tasarrufa riayet etmek ve bunu ilmi yollardan inanarak yürütmek zaruretindeyiz.

Sayın Ticaret Vekili arkadaşımın da ifade ettiği gibi, ele alınmış olan reorganizasyon ve mali bünyedeki islah en süratli şekilde tahakkuk ettirmeye çalışılmaktadır. Yeni yatırımlar hiçbir şekilde işletmelerin, hattâ Sanayi Vekâletinin tasarrufunda bulunmamalı ve bunlar takat ve mali imkânlarımıza uydurularak Devlet Plânlama Teşkilâtının teşriki mesaisiyle ele alınmalıdır.

Kalifiye eleman yetiştirme hali gerekli dertlerimizden birisidir. İşçilerimizin iş yerinde kalifiye bir işçi olarak yetiştirilmesi hususundaki faaliyetlerimiz de maalesef bir başı boşluk arz etmektedir. İktisadi Devlet Teşekküllerindeki yetişmiş kıymetli elemanlarımız da bilhassa ücret noktasından hususi teşebbüse doğru kaymaktadır.

Bu arada İktisadi Devlet Teşekküllerine bir huzur ve emniyet vermek mecburiyetindeyiz. Onlara fazla müdahale etmeden bâzı inisiyatifleri kendilerine tanımak zorundayız. Bugün bu işletmeler kısmen bu inisiyatife kavuşmuşlardır. Bu işletmelerin siyasi tazyiklerden uzak, rahat bir



şekilde çalıştırılması zaruridir. Gezmekte olduğum fabrikalarda, son aylar zarfında kavuşmuş oldukları iyi hava ve siyasi tazyikten kurtulmanın zevki içinde şevkle çalıştıklarını gördüm. Bütün temennim, bundan sonraki devirlerde bu güzel havanın devamıdır.

Bu işletmelerimizde «kazan, kazandır» prensibini zerketmek mecburiyetindeyiz. Ancak bundan sonradır ki, İktisadi Devlet Teşekküllerimizde bu şekilde hareket etmekle sanayi hayatımızda bir gelişme beklenebilir.

Dokuz ana teşekkül 4 milyar liraya yakın bir ciro vermektedir. Ayrıca diğer yavru teşekküllerle beraber bu ciro altı milyar liraya yükselmektedir. İktisadi Devlet Teşekkülleri işletmeleri aşağı - yukarı Türkiye Cumhuriyetinin bütçesine yakın ciro devretmektedir. Bunun güçlükleri, zahmetleri, yapıcı tenkitler esnasında bağışlayıcı bir unsur olarak nazara alınabilir.

Yabancı sermayenin memleketimize daha çok gelmesine gayret ettiğimiz, müşterek pazara iştirak için gayret sarf etmekte olduğumuz bugünlerde iktisadiyatımızın, Avrupa düşünüşüne sahip, modern bir zihniyetle, kötü Devletçilik tatbikatından uzak, modern anlayışa girmesi lâzımgeldiğini, huzurunuzda, bir kere daha ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

**BAŞKAN —** Buyurun, soru sahibi Yücebilgin.

**YÜCEBİLGİN YUSUF ZİYA —** Efendim, tevehh ettiğim sualler hakkında samimî cevap veren Ticaret ve Sanayi vekilleri arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Dert hepimizin derdidir ve memleket derdidir. Bunun için benim bu suali tevehhte biricik maksadım; bu müesseselerin bir an evvel salâha kavuşturulması ve memleketin iktisadi hayatına lâzım gelen müsmir rolü oynamasıdır.

Bu suali sormadan evvel vaziyeti iyice tetkik etmemiştim. Sonra zaman olduğu için bütçedeki gerekçeye de göz attım; bunlar orada da izah ediliyor. Orada ek cetvelde; İktisadi Devlet Teşekküllerinin 1961 yılı işletme yatırımı ve finansman ihtiyaçları diye bir cetvel var. Bu cetvelde bütün bu Devlet iktisadi teşekküllerinin investisman ve masrafları gösterilmektedir. Bu cetvele göre bu sene 1961 bütçesinde 1 milyar 644 milyon 200 lira gibi bir meblâğa ihtiyaç var-

dır. Bu, işletmelerin sırf investisman ve işletmeleri karşılığıdır. Ama temin olunan bu kaynak Emekli Sandığı, İşçi Sigortaları, Bütçe ve Amortisman Sandığı krediler karşılığı paralar gibi birçok kaynaklardan bu işletmelerin masraflarını ödemek yoluna gidilmek istenmektedir.

Arkadaşlar, vaziyeti tahlil ettiğimiz zaman, vaziyetin fe'î olduğu pekâlâ takdir edilebilir. Bu işletmeler memleketimiz için faydalı olmazsa, demek ki, bu gibi işletmelerin memleket için hiçbir lüzumu yok demektir. Yani Hükümet bu durumda kanı vücuttan alıp Devlet işletmelerine zerk etmek suretiyle, İktisadi Devlet Teşekküllerini standard bir hale getirecek, dolayısıyla memleket hayatını dumura uğratacaktır. Biz gerek emisyon yoluyla, gerekse vergi yoluyla halkı tazyik altında bulunduracak olursak, bu takdirde bu işletmeleri imha etmek memleket menfaatleri bakımından daha faydalı olacaktır. Çünkü başka memleketlerde işletme, muhakkak ki, insanların, vatandaşlarının hayat standardını yükseltmek için kurulur. Biz, kurulmuş olan bu müesseseleri nasıl ıslah edeceğiz? Mevzu bahis olan mesele budur. Bizim İktisadi Devlet Teşekküllerimizin zarar ettiklerini Bakan da izah etmiş bulunuyorlar.

Fakat, bunlar ne şekilde ıslah edilecek, bu mesele nasıl halledilecek?

Bu müesseselerin ıslah edilmesi için, üzerinde durulması gereken iki cephe vardır.

Bir müessese, bir işletme kurulduğu zaman bâzı şartlara uygunluk aranmalıdır. Nasıf bir yerde kurulmalıdır? Önce bunu düşünmek lâzım. İşletme, iktisadi olabilmesi için, piyasaya yakın olacak işçi muhitlerine yakın olacak, iptidai maddelere yakın olacaktır. İşletme kurulduğu zaman, göz önünde bulundurulması lâzım gelen birçok prensipler vardır. İşletmenin bunlara uygun olması lâzım. Fakat bunları biz artık ıslah edemeyiz, bir defa öyle kurulmuşlardır çünkü.

İkinci mesele; prodüktivite meselesidir. Yani rasyonalizasyon prensiplerine iltihak ederek bir işletmeyi nasıl randımanlı yapmak mümkündür meselesidir. Bunun için Avrupa'da hususi kurulmuş müesseseler vardır; (Organisation Scienfique du travail) adlı müesseseler vardır. Hattâ hususi teşebbüsler bile müşkül durumda kaldıkları zaman bu müesseselere müracaat ederek yardım isterler. Onlar giderler, orayı tetkik ederler tedbir ne ise alırlar, işletmeyi kâmil bir hale getirir-

ler. Binaenaleyh bir işletmenin bir adamı ölse birkaç kişiyi alâkadar eder. Halbuki böyle bir işletmenin kapatılması binlerce işçi ailesini perişan eder. Bunun için biz memlekette nasıl hastaneler kurarak vatandaşların hayatını garanti ediyorsak gerektiğinde müesseselerimizi de kuracağız teşekküllerin de memleketimizde kurulması lâzımdır. Yoksa bugünkü şekliyle bunların içinden çıkamayız.

23 sayılı Kanunu bendeniz de tetkik ettim. Hakikaten Millî Birlik Hükümetinin ilk defa parmak bastığı bir mevzu olarak ortadadır. Bu bizim için şayanı şükrandır, kendilerine teşekkür ederiz.

Bâzan işletmelerin kuruluşunda müesseselerin rasyonel çalışmadığı görülmektedir. Rasyonel çalışması için bu müesseseler üzerinde ne gibi tedbir alınmasının lâzımgeldiğini düşünmek lâzımdır. Bu hususta Vekâletler arasında kurulmuş prodoktivite servisleri vardır. Bu servisler bir sene evvel kurulmuştu, bu servislerle ilgili bütçede de bazı neşriyatlar vardır.

Öyle tahmin ediyorum ki, kurulmuş olan bu komiteler, memleketin ufak tefek nazari işleriyle meşgul olmuştur. Pek tabii olarak da bunun hiçbir faydası olmamaktadır. Şimdi kurulmuş olan bu prodoktivite komitelerinin esaslı bir surette, memleket ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çalışması lâzımdır.

Şimdi prodoktiviteyi izah ederken Avrupa'da yazmış olduğum bir eserde, bunlardan birinin rasyonelasyon diğerinin humazisyon üçüncüsü demokratizasyon olduğunu izaha çalışmıştım. Bir memlekette bunların esasları göz önünde bulundurmamak suretiyle randımanı âzami seviyeye çıkarmak mümkün olur. Bunlar teknik meselelerdir, daha fazla izaha girişmek suretiyle vaktinizi almak istemem.

Prodoktivite meselesi de düşünülme suretiyle bu işler incelenirse, kifayetli bir teşkilât kurulabilir. Bizce bu müesseselere bugün her zamankinden daha fazla zaruret görülmektedir. Bu kurumlar memleketin hayat standardını yükseltici bir hayat membaı olarak görmek bizim için müyesser olabilsin. Hepinize teşekkür ederim.

**BAŞKAN** — Sual cevaplandırılmıştır.

3. — *Yücebilgin Yusuf Ziya'nın, memleketimizde işsizlik mevcudolup olmadığına, varsa ön-*

*lemek maksadiyle ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sorusuna Çalışma Bakanı Tahtakılıç Ahmet'in sözlü cevabı (6/11)*

**BAŞKAN** — Çalışma Bakanı buradadır. Soruyu okuyoruz.

**TAHTAKILIÇ AHMET** (Çalışma Bakanı) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Doktor Yusuf Ziya Yücebilgin arkadaşımız; memleketin çok taraflı ve üzerinde bir sözlü sorunun takyidettiği zaman ölçüsünde enine boyuna değilip Yüksek Temsilciler Meclisine etraflı malûmat vermeye kâfi olmıyan bir memleket derdini huzurunuzda getirmiş bulunuyor.

Gerçi soru sahibi sorusunu «Klâsik mânada işsizlik var mı» diye çerçevelemek istemiştir. Klâsik mânada işsizlik bakımından memleketin ekonomik ve sosyal durumunu açıkça ortaya konabilmesi ancak, sanayide gelişmiş ülkeler için kıstas olabilir. Onun için zaruri olarak umumi işsizlik durumuna da vakit müsaidolduğu müddetçe temas edeceğim.

Biliyorsunuz ki, işsizlik : Çalışma gücüne sahibolan insanın çalışmak isteyip de kendisine uygun işi bulamaması halidir. Memleketimizde bu mânada umumi bir işsizlik olmadığını açıkça ifade edebilirim. Gerek 1960 yılında, birçok senelerde olduğu gibi, bâzı sanayi kollarında, kısmen geçici sebeplere dayanan, kısmen stok fazlalığından ileri gelen ve kısmen de sanayi kollarının kuruluşundaki gayri tabii neticesi olarak işsizlik, vakaları görülmüştür. Biraz sonra ifade edeceğim rakamlarda görüleceği veçhile diğer iş kollarına intikal etmek suretiyle 1960 yılının nihayetinde ele alınamıyacak ölçülere düşmüş bulunmaktadır.

Nitekim, iş yeri ve işçi sayısı bakımından, 1959 ve 1960 itibari bir duruma göre gözden geçirilirse, 1959 senesinin 26 494 iş yerine mukabil, 1960 ta 33 720 iş yeri sayılmıştır. Sayı 6 bin kadar artmış bulunmaktadır.

Gene 1959 senesinde 754 bin işçiye mukabil, 1960 yılında bu iş yerlerinde 875 bin işçi çalışmaktadır.

Hemen ilâve edeyim ki, nüfus artışı ve köylerden şehirlere yerleşmek üzere olan göç nazari itibara almırsa şu iş yeri artışıyla, şu işçi sayısının artması memlekette işsizlik bakımından tam emniyetli bir durum meveudolduğu veya iş sahası bakımından tam emniyetli bir durumun ol-

duğuna delâlet etmez. Bu da gösteriyor ki, iş sahasını genişletmek hususunda Türk Milleti gerek Devlet olarak, gerekse hususi teşebbüs sahibi olarak geniş ölçüde yatırımlar yapmaya mecburdur. Çok şükür bugün memleketimizin tabii servetleri, yeraltı madenleri ve sanayiinin henüz gelişme devresinde oluşu plânlı bir yatırıma çok müsait vaziyettedir. Diğer taraftan memleketimizde iş emniyeti, teşebbüs emniyeti 27 Mayısla birlikte gelişmiş bulunmaktadır. Onun için biraz sonra arz edeceğim gibi Devlet bütçesinin yatırımlar faslını, emisyonla baş vurmadan artırmak yoluna gidilmiştir.

Muhterem arkadaşlar, memleketimizin ekonomik ve sosyal bünyesindeki işsizlik mevsime bağlı iş vaziyetinden ve az çalışmadan doğan işsizliktir ki, buna gizli işsizlik diyebiliriz.

Soru çerçevesini aşıya da, gizli işsizlik üzerinde Temsilciler Meclisini gerektiği gibi tenvir etmek gayet yerinde olacaktır. Çünkü bu hususta esaslı bir etüd yapılmamış olmasına rağmen yerli ve yabancı bilginlerin ve araştırmacıların yaptıkları hesaplara göre gizli işsizlik milli servet üzerinde 10 milyar lira raddesinde bir zarar vermektedir, bir eksiklik tevlihdetmektedir. Bu durumu hepimiz biliyorsunuz, tafsile hacet yok. Köylerdeki iptidai ziraat usulü dolayısıyla bir işçinin yapabileceği bir işi birkaç işçi yapmaktadır.

Ayrıca toprak reformunun ve toprak meselesinin halledilmemiş olması biraz önce Ziraat Vekilinin de belirttiği gibi, teknik ziraat bilgisinin, ziraat işçisine gereği gibi verilememiş olması, bu ana dâvanın halledilmemiş olmasından doğmaktadır. Buna kronik işsizlik demek doğrudur.

İşte biz Hükümet olarak bilhassa ziraat sahasında yatırımları imkân derecesinde artırmak, eğitim sahasında, iş gücünün meslek bilgisinin artırılması yönünden gayret sarf etmek ve köylerden şehirlere akın eden nüfusu süratle iş hayatına intibak ettirip kalifiye işçi yetiştirmek suretiyle, Bayındırlıkta, Su İşlerinde ve diğer âmme sektörlerindeki iş sahalarında iş bulabilmelerini temin etmek suretiyle, geniş yatırımlar derpiş ederken, az çalışmaktan ve mevsime bağlı iş vaziyetinden doğan işsizliğe derece derece nihayet vermek amacı gütmüş bulunuyoruz.

Muhterem arkadaşlar; tekstil, kauçuk, madeni eşya ve cam sanayiinde İzmir, İstanbul bölgelerinde bir işsizlik vaziyeti 1960 da görülmüştür. Bunun rakamlarıyla sizi işgal edecek değilim.

Esasen bu mevzuda fırsat düşerse Çalışma Bakanlığı bütçesi konuşulurken kâfi izahat vereceğim. Bu sahalardaki işsizlik de arkadaşlar, işsiz kalanların başka iş sahasına intikali suretiyle önlenmiştir ve önlenmektedir. Son hafta zarfında gazetelerde gördüğümüz ve hakikaten şayanı dikkat bir haber teşkil eden Zonguldak'ta 1.500 kişinin kömür havzasında işsiz kaldığına dair olan haber yalan değil, yanlıştır.

Kömür havzasında münavebe usulüyle bir işçilik usulü vardır. Sırası gelen 1.200 işçi işletmenin kendi zarureti dolayısıyla nöbete gelen işçiye gününde iş vermek imkânını bulamamış bu işçiler muvakkat bir zaman için mezun addedilmişlerdir, işleriyle irtibatları devam etmektedir.

Bundan sonra İzmir ve İstanbul'da tekstil sahasında adedleri 300 - 500 olarak değişen işçi vatandaşların işten çıkarıldığı görülmüştür. Fakat yine tekrar edeyim ki, 27 Mayıs'tan itibaren iş hayatının bir daha aksamaması için tedbirleri zamanında almak, 1961 bütçesinin karakter ve mânasını yatırımlarla paralel olarak tanzim etmek suretiyle önümüzdeki ilkbaharda başlayacak olan geniş ölçüdeki yatırım faaliyetleri işsizlik mevzuunu ortadan kaldıracaktır. Bilhassa gerek mevsimlik işsizliği, gerekse daimî işsizliği gidermek suretiyle işsizlik mevzuunda memlekete büyük bir ferahlık getirilecektir. Ayrıca hususi teşebbüs üzerinde de bu işsizlik mevzuunu gidermek için bu esaslar onlara da benimsetilmek suretiyle sindirilecektir. Bu suretle yalnız hususi teşebbüs emniyeti değil, bunun yanında fikir hürriyetleri de tamamen sağlanmış bulunacaktır. Tetkikinize arz edilmiş bulunan Anayasanın getirdiği esaslara, temellere uygun olarak, bugünkü Hükümetçe, gerek iş emniyeti ve gerek fikir hürriyeti sahasında, tam bir emniyet tesis edilmiştir. Vatandaş hürriyet içinde, daha iyi bir hayat şartı temin edebilmek için, iş veren olarak, işçi olarak, emniyet içinde çalışıyorlar.

Şu gerçeği ifade edeyim ki, biz kısa zamanda halledilecek meselelerle karşı karşıya değiliz. Plânlama dairesi vasıtasıyla, bu gizli işsizliğin ne kadar iş gücüne malolduğunu tetkik ettirmekteyiz. Bu husus öne alınmış, kalkınma hamlesinin bu bakımdan da faydalı olabilmesi için, uğraşılmaktadır. Meselâ Antalya örnek bir kalkınma bölgesi olarak ele alınmıştır.

Bütçenin tatbikiyetiyle İktisadi Devlet Teşekkülleri ve diğer âmme idareleri de geniş yatırı-

ma gidecektir ki, bunlardan dört milyarlık bir hareket olması beklenebilir. Bu sayede gizli işsizlik derece derece kalkacak ve memlekette sosyal bir ızdırıp teşkil eden işsizlik durumu dar ölçüde dahi görülmeyecektir.

Teşekkür ederim.

**BAŞKAN —** Buyurun, Yücebilgin.

**YÜCEBİLGİN YUSUF ZİYA —** Sayın arkadaşlarım; kıymetli arkadaşımız Tahtakılığ'ın izahlarını memnuniyetle burada kaydetmek lâzım, kendisine teşekkür ederim, işsizliğin klâsik tarifini çok güzel yaptılar. Benim esasen içerisine almak istediğim işsizlik de bu klâsik tarifin içinde olan işsizliktir. Binaenaleyh mevsime bağlı işsizlikler klâsik tarifin içine girmektedir. Bunları büyük bir dert ve ızdırıp olarak tarif etmeye imkân yoktur. Çünkü çiftçilerimiz kendilerine lâzım olduğu kadar çalışıyor ve bir yıllık işlerini bu sayede temin etmek imkânını buluyorlar. Ama millî gelir bakımından bunların daha çok zaman içinde işe girmeleri, nispetin artması noktasından, faydalıdır.

İşsizliğin tesirini tesbit edebilmek için, arkadaşlar, bir işsizlik istatistiğinin mevcudiyeti lâzımdır. Bu bir memleketin iktisadi sıhhat müşiridir. İktisadi vaziyet iyi mi kötü mü gidiyor? İşsizlik üzerindeki istatistiklerde medenî memleketlere bakılacak olursa sanayi kollarındaki hareketler hakkında her ay muntazaman işsizlik dolayısıyla istatistikler verildiği görülür. Bu şekildeki istatistiği 1861 malî yılı bütçe tasarısında görmek pekâlâ mümkündür.

İşsizliğin bâzı neveleri vardır, bunları izah edeceğim.

Nazari işsizlik, bu aşağı yukarı her memlekette binde bir, binde iki, binde üç ve bazan binde yarım olarak görülebilir. Diğer bir işsizlik ise, teknolojik işsizliktir. Bu işsizlik teknik faaliyetlerde ilgilidir. Meselâ ziraate traktör tatbik edilirse, şüphesiz ki, ziraat sahalarında kullanılmayan birçok insanlar işsiz kalacaklar, bunlar şehirlere hucüm edeceklerdir. Bu teknolojik işsizliktir.

Üçüncü işsizlik mevsim işsizliğidir.

En büyük, tehlikeli işsizlik para sirkülasyonunun sebeb olduğu işsizliktir. Bu yüzden iş gücünden bir kısmı atıl kalmış olabilir. Bizde de bugün paranın hareketsizliği yüzünden meydana gelen bu çeşit işsizlik görülmektedir.

Ben, 1928 - 1929 iktisadi buhranının sebepleri üzerinde tetkiklerde bulundum. O zaman bütün Avrupa memleketlerinde 22 milyon insan işsiz ve yekûn gelir 300 milyar İsviçre frangı zarar olduğu o zamanki iktidarlar tarafından tesbit edilmiştir. Binaenaleyh asıl duracağımız mesele, bu para sirkülasyonunu tahdideden sebepler nelerdir, bunun üzerinde durmak lâzımdır.

Bunun bir sebebi, fiilî ve iktisadi sebeptir. Yani memleket ekonomisi uzun zamandan beri çalışır ve paralar muayyen ellerde toplanır. Böylece sekiz on senede bir memlekette işsizlik olur. Piyasadaki paralar muayyen ellerde toplanır ve vatandaşların büyük kısmında işira gücü fıkdanı başlar. Fabrikalar stok yapar ve nihayet bir an gelir ki, depolar, antrepolar dolar, mal elde bekler. O zaman patron der ki, işçi vatandaşlara, bizim depolarımız doldu, malı satamıyorum, sizlere de yol vermek mecburiyetindeyim. Bu suretle binlerce milyonlarca insan işsiz kalır. Asıl felâket işte budur işsizlik olarak bütün dünya da bunu kabul etmiştir.

Şurada bir meseleyi arz etmek isterim : Bugün Alman ekonomik mucizesi denilen vaziyet şudur; Almanya'da küçük sermaye sahipleri ufak para sahipleri birleşir, (Povvoir d'achat) denilen bir işira kuvveti vucut bulur, bu suretle de zorluklar ortadan kalkar. Bu hal paranın mahdut ellerde toplanmasına meydan vermez. Bu şekilde birkaç kişi milyoner olmaz. Bu suretle vatandaşların heyeti umumiyesi bu fabrikaların faaliyetlerinden istifade etmek suretiyle zengin olmak imkânına sahip olurlar.

İkinci sebep ise, psikolojik sebeptir. Bu bugün memleketimizde müşahade edilen sebeplerden birisidir. Psikolojik sebeplere ait istatistikî malûmatı bütçe gerekçesinden çıkarmış bulunuyorum. Bütçe gerekçesinin 33 ncü safesinde bir tablo vardır. Bu tabloda memleketimizdeki psikolojik sebepleri pekâlâ görmek mümkündür. Psikolojik sebepler arasında ihtilâl Hükümetine karşı tabiatıyla bir aksülamel olmuştur. Para üzerinde, iş hayatı üzerinde psikolojik bir çekinme mevzuubahistir. Bunu artık inkâr etmeye imkân yoktur. Bu zamanla telâfi edilecektir.

Bir de, parayı bâzı şahıslar piyasadan çekmiş bulunmaktadırlar. Bunlar paralarını pi-

yasadan çektikleri için hakikaten bir işsizlik, bir durgunluk mevzuubahistir.

Nihayet ikinci sebebi de izah etmek mecburiyetindeyim : Yeni Gelir Vergisindeki servet beyanı zarureti!... Gerçi bunun Gelir Vergisinin tatbikatında faydalı olacağı düşünülmüştür ama, memlekette psikolojik bir tutukluğa sebep olmuştur. Bugün, sayın arkadaşımızın da kabul ettiği gibi, mahdut sayı da dahi olsa, bir işsizlik mevcuttur. Ama, zaman ile, itimat telkin ederek, bunun ortadan kaldırılması imkânı vardır.

Bir de bankalar mevduatına bakacak olursak paralar vatandaşlar tarafından mütemadiyen çekilmiştir, bunu görürüz. Bununla beraber gerekcede tetkik edilirse görülür ki, 400 milyonluk bir para miktarı da emisyon kanaliyle piyasaya sürülmüştür. Bu doğrudur, Merkez Bankası hesap durumunu gördüm, hakikaten doğrudur. Binaenaleyh bir taraftan para pi-

yasaya sürülür, bir taraftan da bankalar-daki mevduatlar çekilirken, bu para sürümü-ne rağmen piyasaya canlılık bir türlü hâkim olamamıştır. Bunun için de netice itibariyle bu işsizlik kendisini muhafaza etmektedir.

Binaenaleyh en mühim mesele olarak bu psikolojik sebepler üzerinde durursak mahdut sayıda olan işsizlik ortadan kalkar. Tabii investisyonlar genişleyince birçok yeni iş sahaları açılacak ve mevsim işsizliği de ortadan kalkacaktır. Fakat bugün için biraz gayret sarfiyle pekâlâ bu psikolojik sebepler ortadan kaldırılabilir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

Gündemimizde görüşülecek başka bir şey kalmamıştır. Bu itibarla 8 Şubat 1961 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 14,25

